การรักษาพยาบาลโรคเบื้องต้น

พิมพ์ครั้งที่

6

วิลาวัณย์ เตือนราษฎร์
วราภรณ์ บุญเชียง
บรรณาธิการ

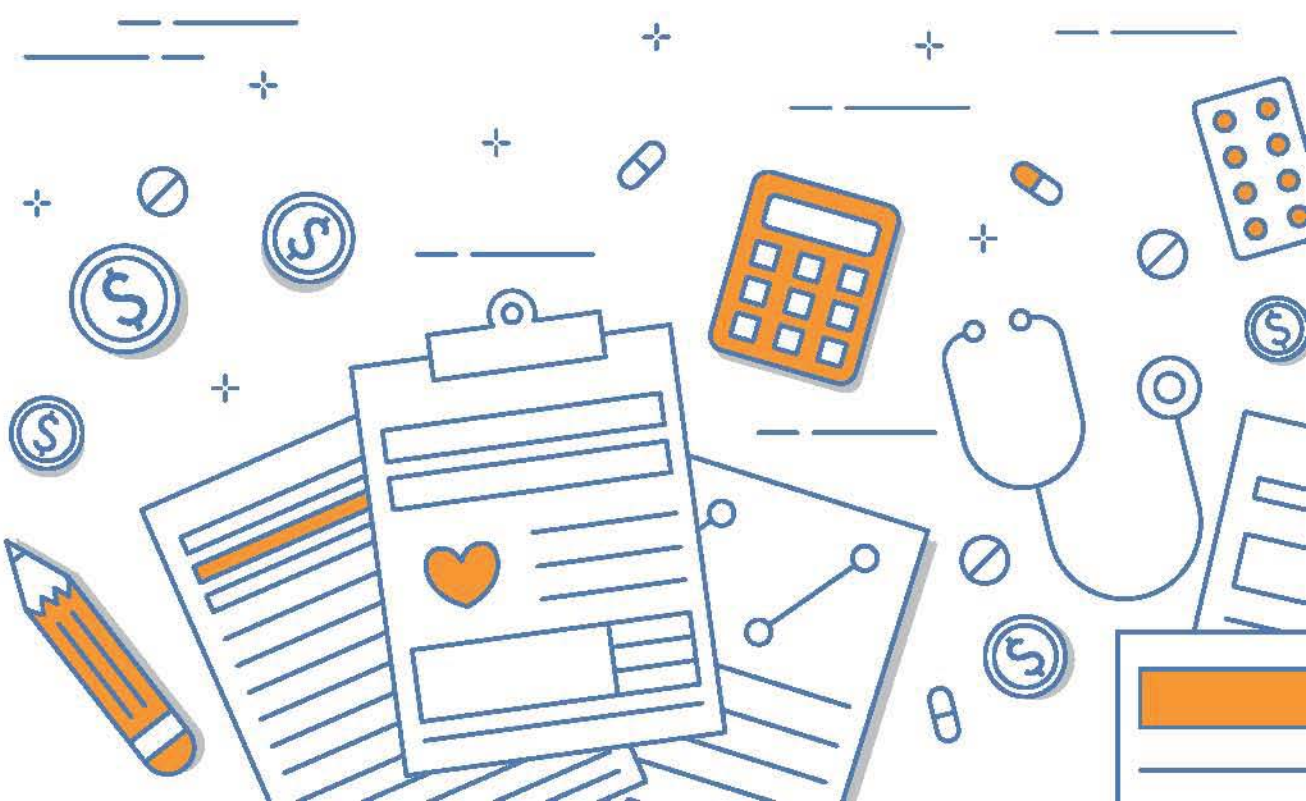

การรักษาพยาบาลโรคเบื้องต้น

ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6

ตัวอย่าง

รองศาสตราจารย์ วิลาวัณย์ เตือนราษฎร์
รองศาสตราจารย์ ดร. วราภรณ์ บุญเชียง
บรรณาธิการ

คำนำครั้งที่ 6

หนังสือ “การรักษาพยาบาลโรคเบื้องต้น” เล่มนี้ ได้จัดพิมพ์เป็นครั้งที่ 6 มีจำนวนทั้งหมด 19 บท ซึ่งเนื้อหาสาระภายในเล่มได้มีการปรับปรุงให้มีความทันสมัยทางวิชาการ โดยได้รับเกียรติจากอาจารย์แพทย์ ผู้มีประสบการณ์ในการรักษาโรคเบื้องต้นมาร่วมเรียบเรียง เพื่อยังประโยชน์ให้หนังสือเปี่ยมไปด้วยสาระที่มีคุณค่ามากขึ้น ขอกราบขอบคุณท่านอาจารย์แพทย์ทุกท่านมา ณ ที่นี้

ขอขอบคุณคณาจารย์ กลุ่มวิชาการพยาบาลสาธารณสุข คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทุกท่านที่มีความตั้งใจ มุ่งมั่น ช่วยกันเรียบเรียงหนังสือเล่มนี้ขึ้น เพื่อประโยชน์สำหรับศิษย์พยาบาลทุกระดับ ตลอดจนเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่เกี่ยวข้องในการรักษาโรคเบื้องต้น ในการใช้เป็นแหล่งอ้างอิง สืบค้น ตลอดจนเป็นแนวทางในการรักษาพยาบาลโรคเบื้องต้นแก่ผู้ป่วย ขอขอบคุณอย่างสุดซึ้งสำหรับความเอื้อเฟื้อของสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ช่วยในการดำเนินการจัดพิมพ์เผยแพร่หนังสือเล่มนี้อย่างดีมาโดยตลอด

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ให้โอกาสและสนับสนุนคณาจารย์ในกลุ่มวิชาการพยาบาลสาธารณสุขในการสร้างสรรค์หนังสืออันเป็นประโยชน์อย่างมากสำหรับวิชาชีพพยาบาล

รองศาสตราจารย์ วิลาวัณย์ เตือนราษฎร์
รองศาสตราจารย์ ดร. วราภรณ์ บุญเชียง

สารบัญ

บทที่ 1 บทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของพยาบาลในด้านการรักษาพยาบาลโรคเบื้องต้น แนวคิดการคัดกรองและการส่งต่อ **11**
วิลาวัณย์ เตือนราษฎร์ นพมาศ ศรีเพชรวรรณดี

บทที่ 2 หลักและวิธีการประเมินสุขภาพ: การซักประวัติ การตรวจสภาพร่างกายทั่วไป **31**
เดชา ทำดี

บทที่ 3 การเขียนบันทึกรายงานแบบวิธีแก้ปัญหา: Problem-Oriented Medical Record (POMR) **63**
เดชา ทำดี ศิวพร อึ้งวัฒนา

บทที่ 4 การใช้ยาอย่างสมเหตุผลในการรักษาโรคเบื้องต้น **85**
อรพรรณ ศิริประกายศิลป์ วิลาวัณย์ เตือนราษฎร์

บทที่ 5 การใช้ยาในการรักษาโรคเบื้องต้นสำหรับพยาบาลเวชปฏิบัติ **95**
ปองปรีดา แสนจิตต์ นพมาศ ศรีเพชรวรรณดี

บทที่ 6 การวิเคราะห์ผลทางห้องปฏิบัติการเบื้องต้น **137**
ปองปรีดา แสนจิตต์ วิลาวัณย์ เตือนราษฎร์ นพมาศ ศรีเพชรวรรณดี

บทที่ 7 ปัจจุบันพยาบาล: การพยาบาลขั้นต้นและภาวะฉุกเฉิน **167**
เดชา ทำดี วิลาวัณย์ เตือนราษฎร์

บทที่ 8 การรักษาอาการผิดปกติทางศัลยกรรม การใช้ยาชาเฉพาะที่ การเย็บแผล การผ่าฝี และการเลาะ Cyst **197**
เดชา ทำดี วิลาวัณย์ เตือนราษฎร์

บทที่ 9 การวินิจฉัยแยกโรคในกลุ่มอาการผิดปกติของ หู คอ จมูก และตา **219**
วิลาวัณย์ เตือนราษฎร์

ตัวอย่าง

บทที่ 10 การวินิจฉัยแยกโรคในกลุ่มอาการระบบทางเดินหายใจ **253**
รังสิยา นารินทร์

บทที่ 11 การวินิจฉัยแยกโรคกลุ่มอาการในระบบทางเดินอาหาร **271**
สุมาลี เลิศมัลลิกาพร วราภรณ์ บุญเชียง

บทที่ 12 การวินิจฉัยแยกโรคในกลุ่มอาการทางโลหิตวิทยา **299**
เดชา ทำดี

บทที่ 13 การวินิจฉัยแยกโรคกลุ่มอาการทางหัวใจและหลอดเลือด **315**
วันเพ็ญ ทรงคำ รังสิมา ภูมิสวัสดิ์

บทที่ 14 การวินิจฉัยแยกโรคกลุ่มอาการทางผิวหนัง **347**
ศิวพร อึ้งวัฒนา

บทที่ 15 การวินิจฉัยแยกโรคในกลุ่มอาการไข้ และกลุ่มอาการอ่อนเพลีย **377**
ศิวพร อึ้งวัฒนา

บทที่ 16 การวินิจฉัยแยกโรคกลุ่มอาการในระบบประสาท **403**
สุมาลี เลิศมัลลิกาพร วราภรณ์ บุญเชียง

บทที่ 17 การวินิจฉัยแยกโรคในกลุ่มอาการกล้ามเนื้อกระดูก และข้อ **437**
วราภรณ์ บุญเชียง รังสิยา นารินทร์

บทที่ 18 การวินิจฉัยแยกโรคในกลุ่มอาการระบบทางเดินปัสสาวะ และระบบสืบพันธุ์ **455**
วิลาวัณย์ เตือนราษฎร์ สุกิจ เตือนราษฎร์

บทที่ 19 การจัดการบาดแผลเบื้องต้น **479**
วิลาวัณย์ เตือนราษฎร์ อนนท์ วิสุทธิ์ธนานนท์

ประวัติผู้เขียน **494**

บทที่ 1

บทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของพยาบาล ในด้านการรักษาพยาบาลโรคเบื้องต้น แนวคิดการคัดกรองและการส่งต่อ

วิลาวัณย์ เตือนราษฎร์
นพมาศ ศรีเพชรวรรณดี

วัตถุประสงค์เฉพาะ

เมื่อสิ้นสุดกระบวนการเรียนการสอนแล้ว นักศึกษามีความสามารถดังนี้

1. ระบุบทบาทและหน้าที่ของพยาบาลในการตรวจรักษาโรคเบื้องต้นได้
2. ระบุคุณสมบัติของพยาบาลที่รับผิดชอบในการตรวจรักษาโรคเบื้องต้นได้
3. อธิบายแนวคิดการคัดกรองและการส่งต่อผู้ป่วยเพื่อรับการรักษาโรคเบื้องต้นได้
4. ระบุข้อบ่งชี้ในการส่งต่อผู้ป่วยเพื่อรับการรักษาโรคเบื้องต้นได้

บทนำ

นโยบายสำคัญในการปฏิรูประบบสุขภาพ คือ การมุ่งพัฒนาบริการสาธารณสุขในระดับปฐมภูมิให้เข้มแข็ง เพื่อให้ประชาชนทุกคนสามารถได้รับบริการพื้นฐานให้ทั่วถึงและเท่าเทียม บริการพื้นฐานที่จะต้องจัดให้ ได้แก่ การสร้างเสริมศักยภาพของบุคคล ครอบครัว และชุมชน ให้สามารถดูแลตนเองให้มีสุขภาพดี ป้องกันตนเองจากความเจ็บป่วย

และการเกิดโรค ดูแลตนเองเมื่อเจ็บป่วยได้ สามารถตัดสินใจแสวงหาความช่วยเหลือในการรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสภาพ เมื่อเกินความสามารถของตนเอง

จากการศึกษาของกองการพยาบาลร่วมกับองค์การอนามัยโลกเมื่อ พ.ศ. 2513 พบว่าพยาบาลผดุงครรภ์ที่ปฏิบัติงานในสถานีอนามัย ใช้เวลาร้อยละ 45 ของการปฏิบัติงานไปในการรักษาโรคและความเจ็บป่วย เนื่องจากการขาดแคลนแพทย์ในการปฏิบัติการรักษาโรคเบื้องต้นในชุมชน ต่อมาในปี พ.ศ. 2518 และ พ.ศ. 2539 กระทรวงสาธารณสุขได้ออกระเบียบมอบหมายให้พยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุขอื่นและอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน ซึ่งปฏิบัติงานในกระทรวง ทบวง กรม กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา สภากาชาดไทย เทศบาล สุขาภิบาล องค์กรบริหารส่วนจังหวัด องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นอื่น สามารถประกอบวิชาชีพเวชกรรม โดยทำการรักษาโรคในด้านอายุรกรรม ศัลยกรรม สูตินรีเวชกรรม การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค การวางแผนครอบครัว และการปัจจุบันพยาบาลตามที่กำหนดได้ โดยอยู่ในความดูแลของเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ดังนี้

1. ด้านอายุรกรรม

1.1 ให้การรักษาพยาบาลเบื้องต้น เพื่อบรรเทาอาการหรือโรคดังต่อไปนี้ คือ ไข้ตัวร้อน ไข้และมีผื่นหรือจุด ไข้จับสั่น ไอ ปวดศีรษะ ปวดหลัง ปวดเอว ปวดท้อง ท้องผูก ท้องเดิน คลื่นไส้อาเจียน การอักเสบต่าง ๆ โลหิตจาง ดีซ่าน โรคขาดสารอาหาร อาหารเป็นพิษ โรคพยาธิลำไส้ โรคบิด โรคหวัด โรคหัด โรคสุกใส โรคคางทูม โรคไอกรน โรคผิวหนังและโรคติดต่อตามโครงการของกระทรวงสาธารณสุข

1.2 การรักษาพยาบาลอื่น ได้แก่

1.2.1 การให้น้ำเกลือในผู้ป่วยท้องเดินอย่างรุนแรง

1.2.2 การฉีดเซรุ่มแก้พิษงู

1.2.3 การสวนปัสสาวะ

1.2.4 การล้างกระเพาะอาหารโดยใช้สายยางในรายที่สงสัยว่ารับประทานสารพิษ

2. ด้านศัลยกรรม ได้แก่ ผ่าฝี เย็บบาดแผลที่ไม่สาหัส ชะล้าง ทำแผล ตกแต่งบาดแผล และการผ่าเอาสิ่งแปลกปลอมซึ่งอยู่ในตำแหน่งซึ่งไม่เป็นอันตรายต่ออวัยวะสำคัญของร่างกายออก โดยฉีดยาระงับความรู้สึกทางผิวหนัง

3. ด้านสูตินรีเวชกรรม ได้แก่ ทำคลอดในรายปกติ การทำการช่วยเหลือขั้นต้นในรายที่มีการคลอดผิดปกติและทำการช่วยเหลือในกรณีที่จะมีการแท้งหรือหลังแท้งแล้ว

4. การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค รวมถึงการฉีดวัคซีนป้องกันโรค

5. การวางแผนครอบครัว การฉีดยาคุมและจ่ายยาเม็ดคุมกำเนิด

6. การเจาะโลหิตจากปลายนิ้วหรือหลอดเลือดดำเพื่อส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ หรือเพื่อบริจาคเข้าธนาคารเลือด

7. ด้านปัจจุบันพยาบาล ให้การปฐมพยาบาลเกี่ยวกับการได้รับสารพิษ และสัตว์มีพิษกัดต่อย การแพ้ยา การแพ้เซรุ่มและวัคซีน การเสียโลหิต ภาวะช็อค การเป็นลม หมดสติ หยุดหายใจ กระดูกหัก ข้อเคล็ด ข้อเคลื่อน ชัก จมน้ำ ไฟไหม้ น้ำร้อนลวก ไฟฟ้าดูด สิ่งแปลกปลอมเข้าตา หู คอ จมูกและกระเพาะอาหาร และผู้ป่วยที่เจ็บหนัก

8. กระทำการด้านการวางแผนครอบครัว ใส่และถอดห่วงอนามัยได้ ภายใต้เงื่อนไขและหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

8.1 ได้ทดสอบผู้ขอรับการใส่ห่วงอนามัยแล้วว่าไม่ตั้งครรภ์

8.2 ผู้ขอรับการใส่ห่วงอนามัยได้คลอดบุตรมาแล้ว 45-60 วัน และยังไม่มีประจำเดือน

8.3 ผู้ขอรับการใส่ห่วงอนามัยได้คลอดหรือแท้งลูกมาแล้ว 30 วัน และยังไม่มีประจำเดือน

กล่าวได้ว่าพยาบาลเป็นหลักในการให้บริการรักษาโรคเบื้องต้นมาโดยตลอด แต่เป็นการปฏิบัติหน้าที่ภายใต้ความรับผิดชอบของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม โดยปราศจากความคุ้มครองทางด้านกฎหมาย ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2540 สภาการพยาบาลจึงได้ปรับปรุงพระราชบัญญัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์โดยกำหนดให้การประกอบวิชาชีพการพยาบาลครอบคลุมการรักษาโรคเบื้องต้นและการให้ภูมิคุ้มกันโรค และในปี พ.ศ. 2545 ได้ออกระเบียบกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยการประกอบวิชาชีพการพยาบาลตามข้อกำหนดในการรักษาโรคเบื้องต้นและการให้ภูมิคุ้มกันโรค พ.ศ. 2545 ระบุว่า

การประกอบวิชาชีพพยาบาล หมายความว่า การปฏิบัติหน้าที่การพยาบาลต่อบุคคล ครอบครัว และชุมชน โดยการกระทำการรักษาโรคเบื้องต้น หรือการให้ภูมิคุ้มกันโรค

การรักษาโรคเบื้องต้น หมายถึง การตรวจ การวินิจฉัย การบำบัดรักษาเบื้องต้นเพื่อแก้ไขปัญหาการบาดเจ็บ การเจ็บป่วย บรรเทาความรุนแรงหรืออาการของโรคให้ผู้ป่วยพ้นภาวะความเจ็บป่วยหรือภาวะวิกฤต ทั้งนี้ รวมถึงการประเมินผลการรักษาเบื้องต้นด้วย

โดยผู้มีสิทธิทำการประกอบวิชาชีพการพยาบาลตามระเบียบนี้ ได้แก่ ผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล ชั้นหนึ่ง หรือผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ชั้นหนึ่ง ที่ได้รับการศึกษา/อบรมตามหลักสูตรที่สภาการพยาบาลกำหนด และต้องขึ้นทะเบียน

เป็นผู้ผ่านการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) ทั้งนี้ การรักษาโรคเบื้องต้นต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขดังนี้

1. ตรวจ วินิจฉัย และบำบัดรักษาโรค ตามมาตรฐานของการประกอบวิชาชีพการพยาบาลโดยเคร่งครัด

2. ให้ผู้ป่วยไปรับการบำบัดรักษากับผู้ประกอบวิชาชีพอื่นเมื่อปรากฏหรือตรวจพบหรือเห็นว่า อาการไม่บรรเทา อาการรุนแรงเพิ่มขึ้น มีโรคหรือภาวะแทรกซ้อน เป็นโรคติดต่อที่ต้องแจ้งความตามกฎหมายว่าด้วยโรคติดต่อหรือมีเหตุอันควรอื่น ๆ เกี่ยวกับการบำบัดรักษา เช่น เครื่องมือ อุปกรณ์ การบำบัดรักษา หรือเวชภัณฑ์ เป็นต้น

นอกจากนี้ ในการรักษาโรคเบื้องต้น หากจำเป็นต้องใช้ยา ให้ใช้ยาได้ตามคู่มือการใช้ยาที่สภาการพยาบาลกำหนด และในบันทึกรายงานเกี่ยวกับประวัติของผู้ป่วยหรือผู้รับบริการ ให้บันทึกอาการและอาการเจ็บป่วย โรค การให้การรักษาหรือการให้บริการตามความเป็นจริงเท่านั้น

ในปี พ.ศ. 2550 สภาการพยาบาลได้มีข้อบังคับ ว่าด้วยข้อจำกัดและเงื่อนไขในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2550 ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการรักษาโรคเบื้องต้น ดังนี้

1. การทำหัตถการ สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล ชั้นหนึ่ง ผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ชั้นหนึ่ง กระทำการพยาบาลโดยการทำหัตถการตามขอบเขตที่กำหนด ดังนี้

1.1 การทำแผล การตกแต่งบาดแผล การเย็บแผล การตัดไหม การผ่าฝีในตำแหน่งซึ่งไม่เป็นอันตรายต่ออวัยวะสำคัญของร่างกาย การถอดเล็บ และการจี้หูดหรือจี้ตาปลา

1.2 การผ่าตัดเอาสิ่งแปลกปลอมที่อยู่ในตำแหน่งซึ่งไม่เป็นอันตรายต่ออวัยวะสำคัญของร่างกายออก โดยฉีดยาระงับความรู้สึกทางผิวหนัง

1.3 การล้างตา

สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล ชั้นหนึ่ง ผู้ประกอบวิชาชีพการผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง ผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ชั้นหนึ่ง ซึ่งผ่านการอบรมตามหลักสูตรที่สภาการพยาบาลประกาศกำหนด และได้รับใบรับรองจากสภาการพยาบาล สามารถทำหัตถการได้ ดังต่อไปนี้

1) การใส่และถอดห่วง (IUD)

2) การฝังและถอดยาคุมกำเนิด (Nor Plant)

3) การผ่าตัดตาปลา

4) การเลาะก้อนใต้ ผิวหนัง บริเวณที่ไม่เป็นอันตราย

5) การตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกด้วยวิธี VIA (Visual Inspection Using Acetic Acid)

6) การจี้ปากมดลูกด้วยความเย็น (Cryotherapy)

ในปี พ.ศ. 2562 สภาการพยาบาลได้ออกข้อบังคับ ว่าด้วยข้อจำกัดและเงื่อนไขในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 ว่าด้วยการประกอบวิชาชีพการพยาบาลในการเจาะเก็บตัวอย่างเลือดเพื่อส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการที่สำคัญ ดังนี้

1. การเจาะเก็บตัวอย่างเลือดเพื่อส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ ต้องมีวัตถุประสงค์ดังนี้ เพื่อ

1) การตรวจวิเคราะห์หรือการวินิจฉัย

2) การวางแผนบำบัดหรือรักษาโรค

3) การประเมินภาวะสุขภาพของบุคคล

4) การบริจาคโลหิต

2. การเจาะเก็บตัวอย่างเลือดต้องเป็นแนวปฏิบัติทางการพยาบาล (Clinical Nursing Practice Guideline (CNPG)) หรือเป็นแนวปฏิบัติทางเวชกรรม (Clinical Practice Guideline (CPG)) และผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลไม่เป็นผู้ตรวจวิเคราะห์หรือวินิจฉัย เว้นแต่กรณีการให้บริการแก่ผู้รับบริการรายที่ตนเองเป็นผู้ดูแลในลักษณะการตรวจ ณ จุดดูแลผู้รับบริการ (Point of care testing) ได้แก่ การตรวจระดับน้ำตาลในผู้ป่วยเบาหวาน

3. การเจาะเก็บตัวอย่างเลือด ต้องเป็นการเจาะเก็บตัวอย่างเลือดจากเส้นเลือดฝอยปลายนิ้วหรือจากหลอดเลือดดำส่วนปลาย

4. การเก็บตัวอย่างเลือดจากหลอดเลือดแดงหรือหลอดเลือดดำส่วนกลาง ตามแผนการรักษาให้จัดเก็บจากสายสวนหลอดเลือดแดงหรือหลอดเลือดดำส่วนกลางที่ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมได้เปิดไว้แล้ว

บทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของพยาบาลในด้านการรักษาพยาบาลโรคเบื้องต้น

พยาบาลนั้นมีบทบาทในการให้บริการรักษาโรคเบื้องต้นมาโดยตลอด แต่เป็นการปฏิบัติหน้าที่ภายใต้ความรับผิดชอบของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ซึ่งบทบาทของพยาบาลที่ให้บริการรักษาโรคเบื้องต้นมีดังนี้

1. บทบาทผู้ให้บริการด้านสุขภาพ (Health Care Provider Role) ในการปฏิบัติงานต่อไปนี้

1.1 ประเมินภาวะสุขภาพ วินิจฉัยแยกโรค ให้การดูแลที่เหมาะสมเบื้องต้น และการให้ภูมิคุ้มกันโรค

1.2 รักษาโรคและอาการเจ็บป่วยที่พบบ่อย รวมไปถึงการทำหัตถการเบื้องต้นและการส่งต่อเพื่อรับการดูแลที่เหมาะสม

1.3 ติดตามผลการรักษาและให้การช่วยหลือ

1.4 รับดูแลต่อเนื่องเพื่อให้การช่วยเหลือ

2. บทบาทผู้ให้ความรู้ด้านสุขภาพ (Health Educator Role) โดยการให้ความรู้ แนะนำ สอน ผู้ป่วยและญาติเพื่อให้สามารถดูแลสุขภาพของตนเองได้อย่างเหมาะสม

3. บทบาทผู้พิทักษ์ผลประโยชน์ทางสุขภาพ (Health Advocate Role) โดยการให้การรักษาโรคเบื้องต้นภายใต้ขอบเขตวิชาชีพ และส่งต่อการรักษาแก่วิชาชีพแพทย์ในกรณีที่เกินศักยภาพ ตลอดจนให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับทางเลือกในการใช้บริการสุขภาพและให้บริการอย่างมีคุณภาพ เสมอภาคและเท่าเทียม

4. บทบาทผู้จัดการสุขภาพ (Health Manager Role) โดยการจัดระบบบริการการรักษาให้มีมาตรฐาน สอดคล้องกับนโยบาย และแนวปฏิบัติต่าง ๆ

5. บทบาทผู้ประสานงานด้านสุขภาพ (Health Collaborator Role) โดยปฏิบัติงานร่วมกับทีมสุขภาพเพื่อประสานและร่วมมือในการรักษาโรคเบื้องต้น และส่งต่อผู้ป่วยเพื่อรับการดูแลต่อเนื่องอย่างมีคุณภาพ

6. บทบาทผู้นำทางสุขภาพ (Health Leader Role) โดยเป็นผู้ริเริ่มการดูแลสุขภาพแก่ผู้รับบริการ

7. บทบาทผู้วิจัยด้านสุขภาพ (Health Researcher Role) โดยการค้นคว้าองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการรักษาพยาบาล การดูแลสุขภาพอย่างเป็นระบบ เป็นผู้วิจัย/ผู้ร่วมวิจัย/ผู้ใช้ผลงานวิจัย ตลอดจนออกแบบวิธีการ หรือพัฒนานวัตกรรมทางสุขภาพ

รายละเอียดที่ควรทราบในข้อกำหนดในการรักษาโรคเบื้องต้น และการให้ภูมิคุ้มกันโรคสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง พ.ศ. 2545

การควบคุมมาตรฐานการปฏิบัติการรักษาโรคเบื้องต้น ในข้อกำหนดการรักษาโรคเบื้องต้นและการให้ภูมิคุ้มกันโรคสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง พ.ศ. 2545 ได้กำหนดขอบเขตและการควบคุมมาตรฐานในการตรวจรักษาโรคเบื้องต้นโดยพยาบาลวิชาชีพและผดุงครรภ์ ชั้นหนึ่ง ไว้ดังนี้

1. คุณสมบัติของพยาบาล ที่รับผิดชอบในการตรวจรักษาโรคเบื้องต้น

1) ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ชั้นหนึ่ง

2) มีประสบการณ์ในการปฏิบัติการพยาบาลไม่น้อยกว่า 2 ปี

3) ผ่านการฝึกอบรมในหลักสูตรเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) ที่สภาการพยาบาลรับรองและได้รับประกาศนียบัตรการพยาบาลเฉพาะทางการรักษาโรคเบื้องต้นจากสถาบันที่ฝึกอบรม

4) ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ผ่านการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) กับสภาการพยาบาล

5) มีการเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการรักษาโรคเบื้องต้นให้ทันสมัยอยู่เสมอ

2. ขอบเขตของการรักษาโรคเบื้องต้น

2.1 สามารถตรวจประเมินสภาพ วินิจฉัยแยกโรคว่าอยู่ในกลุ่มใด แล้วให้การรักษาดูแลช่วยเหลือที่เหมาะสมตามข้อกำหนดการรักษาโรคเบื้องต้น การให้ภูมิคุ้มกันโรค และการวางแผนครอบครัว

1) กลุ่มอาการ/ความเจ็บป่วยฉุกเฉินที่ต้องรีบช่วยเหลือและส่งต่อไปรับบริการที่เหมาะสม

2) กลุ่มอาการที่อาจเป็นความเจ็บป่วยที่ร้ายแรงต้องการการส่งต่อเพื่อรับการรักษา

3) กลุ่มอาการ/ความเจ็บป่วยโรคที่พบบ่อยที่ให้การบรรเทา/ให้การรักษาได้

2.2 ให้การดูแลช่วยเหลือส่งต่อการรักษาโรคและอาการที่พบบ่อยและทำหัตถการที่กำหนด

การรักษาโรคเบื้องต้นมิใช่การรักษาโรคแต่เป็นการรักษาพยาบาลที่ต้องอาศัยการผสมผสานกลมกลืนศาสตร์และศิลปะในการดูแลรักษาคนทั้งคนอย่างเป็นองค์รวม หนังสือ “การรักษาพยาบาลโรคเบื้องต้น” เล่มนี้เป็นหนังสือที่รวบรวมเนื้อหาเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลโรคเบื้องต้น โดยอยู่ภายใต้ขอบเขตที่สภาการพยาบาลกำหนด ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนและการทำงานได้ดี

CHIANG MAI
UNIVERSITY PRESS

9 786163 984890